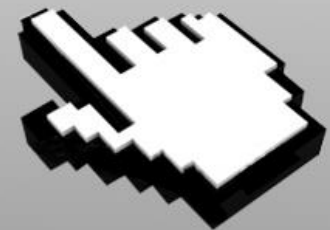

5^ο Πανελλήνιο Επιστημονικό Συνέδριο «Ένταξη και Χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία», Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε, Αθήνα 21-23 Απριλίου 2017

*Η παιδαγωγική αξιοποίηση
των ψηφιακών μέσων
ως αντικείμενο μάθησης και δράσης
μιας συνεργατικής κοινότητας
εκπαιδευτικών:
Μια μελέτη περίπτωσης*

Τσαμπίκα Καράκιζα, Σχολική Σύμβουλος Πληροφορικής & Προϊσταμένη
Επιστημονικής και Παιδαγωγικής Καθοδήγησης Β/θμιας Εκπαίδευσης Ν. Αιγαίου.
Μαρία Μιχάλη, φιλόλογος

Περί τίνος....

Η εμπειρία και συμπεράσματα από τη δημιουργία και την ετήσια λειτουργία ομάδας ενδοσχολικής επιμόρφωσης για την παιδαγωγική αξιοποίηση του διαδραστικού πίνακα σε ένα γυμνάσιο της Ρόδου.

Καταγραφή αναγκών, σχεδιασμός και υλοποίηση ετήσιου προγράμματος με θεωρητικό και πρακτικό μέρος εφαρμογής στις τάξεις.

Ποιοτική προσέγγιση μέσω συνεντεύξεων από τα μέλη της ομάδας των εκπαιδευτικών και μέσω της παρατήρησης των διδασκαλιών που πραγματοποιήθηκαν με τον διαδραστικό πίνακα.

Στόχοι εισήγησης

Να περιγραφεί ο σχεδιασμός ενδοσχολικής επιμόρφωσης για την παιδαγωγική αξιοποίηση του διαδραστικού πίνακα.

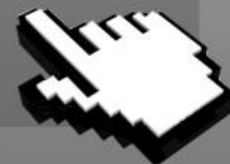
Να αναφερθούν τα συμπεράσματα αυτής της έρευνας-δράσης, για ενδεχόμενη μελλοντική αξιοποίηση

Διαδραστικοί πίνακες (δπ)

- Συνεχώς, απ'ευθείας, χωρίς μεταφορά, ενσωμάτωση πολυμέσων και πηγών, εμπλουτισμός περιεχομένου, σύγχρονα επικοινωνιακά χαρακτηριστικά
- Αλληλεπίδραση: το μέσον, ο δάσκαλος, οι μαθητές → ξανά δασκαλοκεντρικό;
- Έρευνες: μελέτες περίπτωσης, συνυπολογισμός του πλαισίου

*Ωστόσο ο διαδραστικός πίνακας
ήταν μάλλον η αφορμή....*

Η επιμόρφωση

Η γνώση για την τεχνολογία ή η ποιότητα της παιδαγωγικής δεν επαρκούν αν οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν επαρκή γνώση σχετικά με το πώς η τεχνολογία μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε σχέση με το περιεχόμενο της μάθησης

Οι επιδιώξεις της επιμόρφωσης υπερβαίνουν το ίδιο το μέσον...

Συνυπολογίζοντας

Ενήλικες: εμπειρία, αυτονομία, κίνητρα, κοινων. ρόλος, ανάγκες, επίλυση προβλήματος

Διαφορετικότητα: σχέση με τις τπε, αντικείμενο, προσωπική θεωρία, διδ. τεχνικές

Κοινό ερώτημα: Πώς ο εκπαιδευτικός μπορεί να διαχειριστεί τον δπ με τρόπο αποτελεσματικό για τη μάθηση;

Το ερώτημα

Ποια μορφή θα έχει αυτό το πρόγραμμα επιμόρφωσης;

Πώς θα μπορέσουμε να λειτουργήσουμε ως κοινότητα μάθησης;

Πόσο αποτελεσματικό τελικά θα είναι το πρόγραμμα που σχεδιάσαμε;

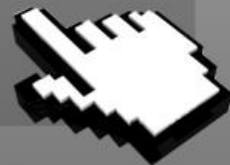
Άλλαξε κάτι; Σε ποιους; Με ποιο τρόπο;

ΓΙΑ ΠΟΣΟ;;;

Περιγραφή της δράσης

- Τι προϋπήρχε: δπ ως προβολικά εργαλεία, από 1-2 εκπαιδευτικούς
- Εκτίμηση ανάγκης, πρόσκληση προς εκπ/κούς
- Συγκρότηση ετήσιας ενδοσχολικής ομάδας επιμόρφωσης (7 εκπαιδευτικοί: 1 φιλόλογος, 3 μαθηματικοί, 1 φυσικός, 2 πληροφοριακοί, 5-25 χρόνια υπηρεσίας, καλοί χρήστες των ΤΠΕ)

Η δέσμευση

Βάση της δέσμευσης των μελών της ομάδας ήταν ότι θα γίνουν **οι ίδιοι σχεδιαστές** του επιμορφωτικού έργου και **πολλαπλασιαστές και μέντορες** στην υπόλοιπη σχολική μονάδα σχετικά με τους τρόπους της παιδαγωγικής αξιοποίησης του διαδραστικού πίνακα.

Ο διευθυντής

- Παρακινητής
- Βασικός εμπνευστής
- Οργανωτής των συναντήσεων
- Οργανωτής των ανοικτών απογευματινών 3ωρων επιμορφωτικών συναντήσεων
- Υποστηρικτής της υλοποίησης όλων των αποφάσεων της ομάδας
- Ευέλικτος στην αναπροσαρμογή - όποτε χρειάστηκε- του ωρολογίου προγράμματος

Ένα μοντέλο...

Concerns Based Adoption Model των Hall & Hord, (1987): Εμπειριέχει την ιδέα ότι ικανότεροι και πιο εξοικειωμένοι εκπαιδευτικοί μοιράζονται τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους με τους συναδέλφους τους, όχι τόσο στο ρόλο του απολύτως ειδικού όσο στο ρόλο του μέντορα και εμπυχωτή, σε μια πορεία με διάρκεια, με στόχο τη συνεργατική συν-εξέλιξη (Jones & Vincent, 2010).

Στάδια – σχεδιασμός επιμόρφωσης

1^η φάση: Καταγραφή αναγκών και καθορισμός στόχων της επιμόρφωσης

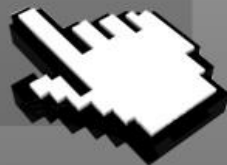
- Βασικές τεχνικές γνώσεις για τη χρήση του δπ
- Εξοικείωση και ευχέρεια στη χρήση
- Δυνατότητα αξιολόγησης έτοιμων δραστηριοτήτων και μαθημάτων σχεδιασμένων στον δπ
- Δυνατότητα σχεδιασμού μαθησιακών δραστηριοτήτων / μαθήματος με δπ
- Δυνατότητα διαχείρισης της τάξης που αξιοποιεί δπ
- Δυνατότητα αξιολόγησης μιας διδασκαλίας που αξιοποιεί τον διαδραστικό πίνακα.

Στάδια – σχεδιασμός επιμόρφωσης

2^η φάση: Σχεδιασμός του προγράμματος των 3ωρων απογευματινών συναντήσεων

- ❶ Εισαγωγή στις βασικές αρχές της παιδαγωγικής αξιοποίησης των ψηφιακών μέσων και του διαδικτύου στη σχολική τάξη: γιατί τπε;
- ❷ Εισαγωγή και εξοικείωση με τα βασικά χαρακτηριστικά των δπ
- ❸ Μοντέλα μαθησιακού σχεδιασμού σε αναβαθμισμένο τεχνολογικά περιβάλλον

Στάδια-σχεδιασμός επιμόρφωσης

- ④ Εργασία των μαθητών σε ομάδες: αρχές οργάνωσης και τρόποι διαχείρισης των ομάδων στην τάξη
- ⑤ Διαχείριση της τεχνολογικά αναβαθμισμένης τάξης
- ⑥ Αξιολόγηση μαθήματος με δραστηριότητες

Στάδια-σχεδιασμός επιμόρφωσης

3^η φάση: εφαρμογή στην πράξη και... στην τάξη

Οι εκπαιδευτικοί αποφάσιζαν οι ίδιοι, πότε, σε ποιο τμήμα, σε ποιο αντικείμενο και σε ποια ενότητα θα δοκίμαζαν να εφαρμόσουν όσα είχαν ήδη μάθει, σχεδιάζοντας με τη βοήθεια της σσ ένα μάθημα με δραστηριότητες στον δπ, μέσα σε μια τάξη όπου οι μαθητές θα εργάζονταν σε ομάδες. Η ομάδα των εκπ/κών παρακολουθούσε στο πίσω μέρος της αίθουσας, συμπληρώνοντας φύλλο παρατήρησης.

Φύλλο παρατήρησης

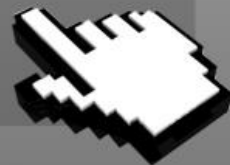
Με βάση το σχέδιο μαθήματος:

- διδακτικές τεχνικές
- βαθμός εκπλήρωσης των μαθησιακών στόχων βαθμός εμπλοκής των μαθητών
- βαθμός αξιοποίησης του διπ
- είδος δραστηριοτήτων που δόθηκαν - στόχοι
- βαθμός ανταπόκρισης των μαθητών σε αυτές
- διαχείριση της τάξης και των ομάδων
- ότι άλλο θεωρούσε ο παρατηρητής ότι ήταν άξιο να καταγραφεί για σχολιασμό

Χρονοδιάγραμμα προγράμματος

	Σεπτέμβριος - Οκτώβριος		Νοέμβριος - Μάιος					
Ομάδα	Συγκρότηση	Σχεδιασμός	Ανατροφοδότηση					
Σχολική κοινότητα			Θ1	Θ2	Θ3	Θ4	Θ5	Θ6
Σχολική τάξη				Δ1	Δ2	Δ3	Δ4	Δ5

Μεθοδολογία

- Μελέτη περίπτωσης, ποιοτική προσέγγιση
- Το υλικό για τη διεξαγωγή των συμπερασμάτων συγκεντρώθηκε από:
 - α) ημιδομημένες συνεντεύξεις
 - β) συμμετοχική παρατήρηση
- Επεξεργασία με ανάλυση περιεχομένου
- Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται με ενιαίο τρόπο ανεξάρτητα από τον τρόπο συγκέντρωσης τους και δομούνται πάνω στους άξονες ανάλυσης

Οι άξονες

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της επιμόρφωσης

Το ουσιαστικό όφελος

Η τεχνική εξοικείωση

Η επάρκεια των εκπαιδευτικών ως προς την παιδαγωγική αξιοποίηση του μέσου

Ο σχεδιασμός των μαθησιακών δραστηριοτήτων

Οι διδακτικές τεχνικές

Η διαχείριση της τάξης

Η εκπλήρωση των μαθησιακών στόχων

Οι επιδράσεις στο κλίμα της σχολικής μονάδας

Τα + και – Προτάσεις βελτίωσης

Συμπεράσματα - 1

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της επιμόρφωσης:

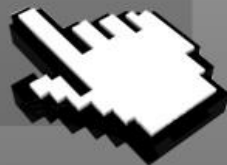
- ✓ Η ιδέα ξεκίνησε από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, από τη βάση δηλαδή της σχολικής κοινότητας. *«(...)Ως πιο ξεχωριστό σημείο της επιμόρφωσης θεωρώ την από τα κάτω, συνειδητοποίηση της ανάγκης και εκκίνηση της διαδικασίας».*
- ✓ Στο επιμορφωτικό μοντέλο που επιλέχθηκε, γίνεται συνδυασμός θεωρίας και πράξης – διαρκές ζητούμενο η υποστήριξη στο πεδίο, δηλ σε συνθήκες πραγματικής τάξης παράλληλα με μια πολύπλευρη θεωρητική κατάρτιση
- ✓ Θετικά συναισθήματα που εκφράστηκαν

Συμπεράσματα - 2

Το ουσιαστικό όφελος:

- ✓ Η σταδιακή ένταξη του μέσου, χωρίς πίεση, με τον τρόπο που ο καθένας αποφάσισε και με υποστήριξη
- ✓ «Έγινα καλύτερος/η απ' ότι ήμουν πριν»
Καλύτερος χρήστης, σχεδιαστής δραστηριοτήτων, παιδαγωγός, συν-εργαζόμενος, κριτικός

Συμπεράσματα - 3

Η τεχνική εξοικείωση: προϋπόθεση για την παιδαγωγική αξιοποίηση αλλά δεν επαρκεί

- ✓ Ο δπ χρησιμοποιήθηκε **κυρίως** για τα σχεδιαστικά του εργαλεία, την προβολική του ιδιότητα, τη διαχείριση αντικειμένων, την αναγνώριση ελεύθερου σχεδίου, την αποθήκευση μαθήματος, και το πληκτρολόγιο οθόνης.
- ✓ **Λιγότερο ή καθόλου** χρησιμοποιήθηκε η διαχείριση σελίδων, οι βιβλιοθήκες αντικειμένων, η αναγνώριση ελεύθερης γραφής, η καταγραφή και αναπαραγωγή σελίδας, η εκτύπωση μαθήματος, η επιφάνεια ψηφιακής μελάνης, η καταγραφή βίντεο, η καταγραφή οθόνης...

Συμπεράσματα - 4

Η επάρκεια – η ετοιμότητα ως προς την παιδαγωγική αξιοποίηση:

- ✓ Οι εκπ/κοί εξακολουθούν να μην αισθάνονται όσο θα ήθελαν επαρκείς στην παιδαγωγική αξιοποίηση του δπ (ποτέ, κάθε φορά...)
- ✓ Το υλικό της παρατήρησης ωστόσο δείχνει ότι μερικοί έχουν φτάσει μέχρι και το 5^ο στάδιο. Οι μισοί περίπου στο 2^ο και 3^ο στάδιο (μοντέλο Haldane, 2007: Βασική χρήση, Εξοικείωση, Άνετη χρήση, Βελτίωση, Εξειδίκευση).
- ✓ Παράγοντες που έπαιξαν ρόλο για το στάδιο ένταξης των εκπαιδευτικών: προσωπική θεωρία, η σχέση με τις ΤΠΕ, η ειδικότητα, οι δεξιότητες, η διδακτική εμπειρία, ο διαθέσιμος χρόνος, αλλά και το ίδιο το ευρύτερο σχολικό περιβάλλον

Συμπεράσματα - 5

Σχεδιασμός μαθησιακών δραστηριοτήτων:

- ✓ Θεωρήθηκε βασικό πεδίο: *«έκανα πολλές παρεμβάσεις, έφτιαξα φύλλα εργασίας, έμαθα πολλά καινούρια πράγματα...», «Βελτιώθηκα πολύ στο σχεδιασμό, με πήγε παρακάτω...»*
- ✓ οι γνωστικές εργασίες που τίθενται στους μαθητές έχουν περισσότερο διαδικαστικό χαρακτήρα, και λιγότερο διερευνητικό (- προσομοιώσεων), καλούνται συχνά να εφαρμόσουν μια ήδη γνωστή διαδικασία για εξάσκηση
- ✓ Ο δπ ως προβολέας καθ' όλη τη διάρκεια της διδακτικής ώρας, ενώ οι δραστηριότητες περίπου διαρκούν από 20 έως 30 λεπτά ανάλογα με το αντικείμενο. Οι μαθητές, είχαν πολύ λιγότερα προβλήματα ανταπόκρισης στις δραστηριότητες, από αυτά τα οποία οι εκπαιδευτικοί ανέμεναν.

Συμπεράσματα - 6

Διδακτικές τεχνικές:

- ✓ Αρχικά: διάλεξη = παγιωμένη διδακτική τεχνική, αρχή και τέλος, μιλάμε για >50% της ώρας. Ερωτήσεις άνευ χρόνου και απαντήσεις ως σενάριο
- ✓ Στην πορεία πιο μαθητοκεντρικός προσανατολισμός: βιωματικές τεχνικές, εννοιολογικός χάρτης, καταϊγισμός ιδεών κ.λπ
- ✓ Προβλήματα στη λειτουργία και τη διαχείριση των ομάδων (ανταγωνισμός, μη διαμοιρασμός ρόλων), ίσως λόγω απειρίας εκπ/κών και μαθητών σε αυτό το πλαίσιο εργασίας. Ο δπ δεν υποστηρίζει πλήρως τη συνεργατικότητα - ένας κάθε φορά μαθητής μπορεί να αλληλεπιδρά μαζί του. Πρόταση για από κοινού αξιοποίηση των φορητών υπολογιστών

Συμπεράσματα - 7

Εκπλήρωση μαθησιακών στόχων:

- ✓ Αρχικά: η διατύπωση των στόχων αποτέλεσε μια δύσκολη διαδικασία, λόγω απειρίας των εκπ/κών, η οποία επηρέασε τον έλεγχο των αποτελεσμάτων
- ✓ Στην πορεία και με επιμονή οι στόχοι έγιναν σαφείς, απλοί και μετρήσιμοι. Αρχικά γνωστικοί και στην πορεία ευρύτεροι.
- ✓ Οι δυσκολίες εκπλήρωσης των στόχων σχετίζονται με το βαθμό και την ποιότητα εμπλοκής των μαθητών, με το είδος των δραστηριοτήτων που επιλέγονταν, με το διαθέσιμο χρόνο και τη διαχείρισή του, και με το βαθμό ετοιμότητας και εμπειρίας του εκπαιδευτικού να τις αντιμετωπίσει

Συμπεράσματα - 8

Διαχείριση της τάξης:

Αρχικά: πηγή άγχους ο έλεγχος συμπεριφοράς και πειθαρχίας: «Είχα μεγάλη δυσκολία στην αρχή, έλεγα πως θα το αντιμετωπίσω άμα αρχίσουν ένας ένας να σηκώνονται και να κάνουν ό,τι θέλουν»

Αβάσιμες οι ανησυχίες. Επέδρασε κυρίως ως θετική έκπληξη και διαταραχή της ρουτίνας της τάξης

Συμπεράσματα - 9

Επιδράσεις στο σχολικό κλίμα:

Αρχικά δεν είχαν ευρύ και γενικευμένο χαρακτήρα, αντικείμενο συζήτησης στο σύλλογο αλλά και σε άτυπες συναντήσεις εκπαιδευτικών

- ✓ Ενδιαφέρον, περιέργεια, θετική αλλά εξ αποστάσεως υποστήριξη
- ✓ Αλλά και καχυποψία από την εμπλοκή σε μέσα στην τάξη

Στην πορεία άμβλυση αντιδράσεων, εκπ/κοί μη μέλη της ομάδας ενδιαφέρονται για το όλο εγχείρημα

Η υποστήριξη των εκπ/κών μέσα στην τάξη από μέντορες, επιδρά στη σχολική κουλτούρα συνολικά και συντελεί στην επίτευξη γενικότερων στόχων για την σχολική μονάδα. Ισχύει και αντιστρόφως!

Συμπεράσματα - 10

Τα +

- Οφέλη από τις διαδικασίες αξιολόγησης - πόρτες
Απόκτηση παιδαγωγικής και τεχνολογικής γνώσης
- Το συνεργατικό κλίμα

Τα -

- Έλλειψη παρόμοιας εμπειρίας
- Ζητήματα διαχείρισης του χρόνου
- Ζητήματα που σχετίζονται με τον κάθε εκπαιδευτικό

και οι προτάσεις

- Συνέχεια
- Διαμοιρασμός έτοιμου, έγκυρου εκπαιδευτικού υλικού
- Διαρκής τεχνική υποστήριξη

Τελικά... 1

- πραγματική ανάγκη
- στηρίχθηκε κυρίως στην εμπειρία, ανατροφοδοτούμενη και επανασχεδιαζόμενη
- εκπλήρωσε σε μεγάλο βαθμό τους στόχους της
- προώθησε την ιδέα του «σύγχρονου ψηφιακού σχολείου»
- διεύρυνε τις γνώσεις των εκπαιδευτικών
- ικανότεροι χρήστες και δημιουργοί με ψηφ. μέσα
- παιδαγωγικά πιο καταρτισμένοι ως προς τη διαχείριση των ομάδων και της τάξης
- ικανότεροι να σχεδιάζουν μαθητοκεντρικά
- επηρέασε θετικά το κλίμα στη σχολική μονάδα
- κινητοποίησε τους μαθητές

Τελικά... 2

Έθεσε επίσης θεμέλια για να καθιερωθεί κουλτούρα συνεργατικότητας, αλληλο- και ετερο-αξιολόγησης, κουλτούρα των ανοικτών τάξεων, αλληλουποστήριξης και καθιέρωσης του θεσμού του μέντορα μεταξύ των ευρύτερων ομάδων των εκπαιδευτικών, σε αντίθεση με την μέχρι τώρα ατομική επιμορφωτική και επαγγελματική πορεία του κάθε εκπαιδευτικού ξεχωριστά.

Έφτιαξε δηλαδή μια συνεργατική κοινότητα μάθησης για τη μάθηση...

Από την οπτική του συμμετέχοντα εκπαιδευτικού...

Πρόκειται για μια **έρευνα-δράση** → Ποια τα χαρακτηριστικά αυτής της έρευνας-δράσης;

- ✓ Ο εκπαιδευτικός λειτούργησε ως ερευνητής στο πλαίσιο μιας ερευνητικής ομάδας. Είχε διπλό ρόλο: διδάσκων και ερευνητής
- ✓ Είχε συνεργατικό χαρακτήρα: συνεργασία με συναδέλφους, διευθυντή και σχολική σύμβουλο
- ✓ Συνδυασμός θεωρίας και πράξης: άμεση δοκιμή ιδεών, θεωριών στην τάξη

Από την οπτική του συμμετέχοντα εκπαιδευτικού...

- ✓ Είχε στοχαστικό/κριτικό χαρακτήρα:
 - οι εκπαιδευτικοί εφαρμόζουν
 - Οι εκπαιδευτικοί αξιολογούν
 - Οι εκπαιδευτικοί στοχάζονται πάνω στην εφαρμογή των όσων συμβαίνουν στην τάξη.
- ✓ Η ομάδα των εκπαιδευτικών λειτούργησε ως ομάδα κριτικών φίλων: κριτική αλλά και υποστηρικτική φιλία

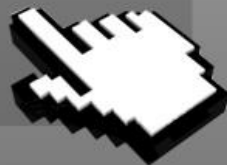
Από την οπτική του συμμετέχοντα εκπαιδευτικού...

✓ Ο ρόλος της σχολικής συμβούλου

➤ Υποστηρικτής

➤ Διευκολυντής

➤ Κριτικός φίλος (critical friend): δεν επιβλήθηκε «άνωθεν» στην ομάδα των εκπαιδευτικών αλλά αναζητήθηκε από την ίδια την ομάδα.

Από την οπτική του συμμετέχοντα εκπαιδευτικού...

Τι επιτεύχθηκε; / Τι κερδίσαμε;

- ✓ απόκτηση συνεργατικής κουλτούρας/
κουλτούρα των «ανοικτών τάξεων»
- ✓ παιδαγωγική αξιοποίηση διπ: *«του χρησιμοποιώ όχι για να πω ότι χρησιμοποιώ ΤΠΕ αλλά γιατί υπάρχει κάποια πρόσθετη παιδαγωγική αξία»*
- ✓ ομαδοσυνεργατική διδασκαλία: **«το μουσικό»**
- ✓ Τεχνικές γνώσεις γύρω από τους διπ

Ευχαριστούμε για την προσοχή σας!

